

CARTIER Rotonda

Constantin CHEIANU (născut în 1959, în s. Trușeni, Strășeni), dramaturg, prozator, publicist. După absolvirea Facultății de Litere a Universității de Stat din Chișinău (1982), devine redactor la hebdomadarul „Literatura și arta”, unde debutează cu nuvela *Rouă tânără*. Cofondator, împreună cu regizorul Alexandru Vasilache, al Teatrului de Buzunar (1993), pe scena căruia este montată dramatizarea sa după romanul lui Gabriel García Márquez *Un veac de singurătate*. Prima piesă originală a autorului, *Plasatoarele*, este premiată de Ministerul Culturii al Republicii Moldova și montată la Teatrul „Eugène Ionesco” (regia Alexandru Cozub), spectacolul cucerind Marele Premiu al Festivalului Național de Dramaturgie (1998). În același an, este distins cu Premiul pentru Dramaturgie al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova pentru volumul *Luministul* (Editura Arc, 1997), iar în 1999 apare, la Editura Cartier, prima parte – *Totul despre mine!* (Premiul pentru Proză al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova) – a ceea ce avea să devină, zece ani mai târziu, dilogia autobiografică *Sex & Perestroika*. Volumul a stat la baza unui spectacol cu același nume, montat în anul 2014 de Luminița Țicu la Teatrul-Laborator „Foosbook”. Între 1999 și 2017, unsprezece piese ale autorului sunt montate pe scene din România, Republica Moldova și Ucraina. Spectacolul *Luna la Monkberry (Golani revoluției moldave)*, în regia lui Alexandru Grecu, este distins cu Marele Premiu al Festivalului Național de Dramaturgie organizat de Teatrul „Satiricus” (2008). În anul 2018, la Editura Cartier apare romanul său *Ultima amantă a lui Cioran*. Tot la Cartier publică, în 2020, romanul *Dependența*, iar în 2021, volumul de proză scurtă *Hotel California*. Din anul 2010 până în 2023 a realizat două emisiuni de satiră politică: *Ora de ras* și *Mai pe scurt* la postul de televiziune *Jurnal TV*.

Constantin **Cheianu**

**M-a făcut mama
existențialist**

jurnal, memorii, confesiuni

R o t o n d a
CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.

Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: vanzari@cartier.md

Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.

Tel./fax: 210 80 51. E-mail: vanzari@cartier.ro

cartier.ro

cartier.md

Cărțile CARTIER pot fi procurate online pe cartier.md

și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks și pe cartier.ro & cartier.md

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03.

E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 022 24 10 00.

E-mail: librariadinhol@cartier.md

Librăria online, cartier.ro, tel.: 0785 199 823

E-mail: vanzari@cartier.ro

Librăria online, cartier.md, tel.: 068 555 579.

E-mail: vanzari@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România

Tel./fax: (021) 210.80.51. E-mail: vanzari@cartier.ro

cartier.ro

Taxele poștale sunt suportate de editură. Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Rotonda* este coordonată de Em. Galaicu-Păun

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Valentin Guțu

Coperta: Vitalie Coroban

Design/tehnoedactare: Tatiana Cunup

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Bons Offices

Constantin Cheianu

M-A FĂCUT MAMA EXISTENȚIALIST

Ediția I, mai 2025

© 2025, Editura Cartier pentru prezenta ediție.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Cheianu, Constantin

M-a făcut mama existențialist : jurnal, memorii, confesiuni / Constantin Cheianu ;

coperta: Vitalie Coroban; design: Tatiana Cunup. – [Chișinău] :

Cartier, 2025 (Bons Offices). – 137, [1] p. – (Rotonda / colecție coordonată de Em. Galaicu-Păun,

ISBN 978-9975-79-907-2).

[500] ex.

ISBN 978-9975-86-862-4.

821.135.1(478)-3

C 40

DESPRE ACEASTĂ CARTE

Aveam douăzeci și cinci de ani când am văzut pe coperta unei cărți, pentru prima dată, numele „Montaigne”. Într-o altă transcriere, este adevărat, „МОНТЕНЬ”, pentru că erau două volume de eseuri ale marelui francez traduse în limba rusă. Se întâmpla acasă la o colegă de serviciu, îi studiam biblioteca și, la un moment dat, ea mi-a atras atenția la cele două tomuri cu coperta tare, neagră, ca niște biblii, fiind surprinsă că nu cunosc autorul, era sigură că unuia ca mine ar trebui să-i placă. Am deschis unul dintre volume la cuprins și un titlu de acolo, *A filozofa înseamnă a învăța să mori*, m-a trimis numaidecât la capitolul cu pricina. Nu a trebuit să citesc mai mult de două-trei fraze, ca să înțeleg că n-o să pot ieși din casa aceea fără „МОНТЕНЬ”. Mi l-a împrumutat pentru o săptămână-două și i l-am întors, cred, peste un an, timp în care tabietul de a citi în fiecare zi câteva pagini din marele necunoscut s-a transformat într-un fel de ritual existențial, de care nu mă mai puteam lipsi și pe care mă pregăteam să-l urmez toată viața.

Era o lectură cu totul nouă pentru mine, nu mai parcurgeam pagini urmărind un fir narativ, cum se întâmplase până atunci, ci zăboveam îndelung asupra unor pasaje, alineate, fraze, frapat de un gând, o observație, o imagine. Fascinat că se poate scrie așa, că există o astfel de carte! Odată încheiat un volum, reluam imediat lectura celuilalt și nu s-a întâmplat niciodată să nu descopăr o idee nouă, un fapt nou. Țin minte că am simțit pentru prima dată imboldul de a pune pe hârtie „gânduri” pe jumătate sau pe un sfert – cum mi se părea – ale mele.

După cinci ani de facultate, în care mi se urăse de filozofie, pentru că profesorii și manualele o reduseseră la „materialism versus idealism”, „marxism-leninism”, „comunism științific”, citeam, în sfârșit, ceea ce am bănuțit întotdeauna că trebuie să fie adevărata filozofie, adică o materie vie, limpede despre lucruri esențiale, despre viață, om, moarte, istorie.

Montaigne pornea în demersul său de la propria experiență și lucrul acesta conferea cărții o tulburătoare autenticitate, iar autorului însuși, aura unui om liber și neînfricat, a unui erou, aș zice. O altă mare revelație era „scrisul în fragmente”, textul apărea în secvențe distincte, mai mari ori mai mici, cu conținut autonom, fiecare vorbindu-ți parcă numai ție și oferindu-ți șansa să asști la actul nașterii unei idei. Pornind de la o întâmplare, un citat, o amintire, Montaigne ajungea în final, printr-o răsturnare paradoxală adesea, la concluzii profunde, subtile, care dobândeau uneori virtuți de aforism.

Era o lucrare atât de diferită de tot ce citisem până atunci, încât am fost sigur că e unică și că autori ca Montaigne nu mai există pur și simplu. Nu aveam de unde să știu că gânditorul francez se revendică dintr-o veche și viguroasă tradiție, care începea cu Marcus Aurelius și stoici și sfârșea cu autori din secolul în care trăiam, nici nu aș fi aflat vreodată lucrul acesta probabil, dacă în anul 1985 nu venea „Perestroika” lui Gorbaciov și nu era abolită cenzura. Numai așa au putut să apară lucrări fundamentale ale lui Shopenhauer, Nietzsche, Kierkegaard, Șestov, Berdeaev, Camus, Sartre, pe care mi s-a părut firesc să le situez în continuarea „Eseurilor” lui Montaigne. Revoluția Română și extraordinarul serial al lui Gabriel Liiceanu „Exerciții de admirație” i-au adăugat acestui șir pe Cioran și pe Liiceanu însuși.

Nu am stofă de filozof și nici pregătire teoretică potrivită, ca să fi pătruns în intimitatea ideilor acestor mari minți, dar am fost fericit să rezonoz cu atât cât am putut înțelege și să le împărtășez obsesia pentru autenticitate și autocunoaștere. Am scris în tinerețe,

imitându-i pe unii dintre ei, proză autoreferențială și teatru absurd, se întâmpla într-o epocă însă în care literatura și teatrul erau vrăjite de postmodernism.

Astăzi, când vârsta mă situează mai aproape de inevitabilul care ne așteaptă pe toți, iar nevoia de a-mi înțelege viața este mai stringentă ca niciodată, artificii literaturii nu mă mai tentează. Cartea aceasta s-a născut din dorința de adevăr „în ultimă instanță” și, dacă ar trebui să spun despre ce este, aș îndrăzni să împrumut formula de care a făcut uz Montaigne în adresarea „Către cititor”: „...substanța cărții mele sunt eu însumi”. A fost o întreprindere riscantă, pe care mi-am asumat-o numai pentru că setea de adevăr în ce mă privește a prevalat asupra fricii de nereușită și, totodată, pentru că am avut parte de un ghid înțelept și generos, scrierile lui Gabriel Liiceanu, lectura mea „de toate zilele” în ultimii ani.

Mi-am dorit să fie cartea pe care ar fi trebuit să o citesc în tinerețe, sau măcar pe la patruzeci de ani, când mi-ar fi oferit mult mai mult decât poate să-mi dea acum. Chiar și așa mă simt îndeajuns de răsplătit, am descoperit lucruri pe care nu le bănuiam, de pildă acela că omul care mi-a marcat cel mai adânc personalitatea a fost maică-mea.

Poate alții o vor citi la o vârstă mai potrivită decât cea la care am scris-o eu.

AUTORUL

„Când scrii jurnal, îi faci pe ceilalți să descopere nu ceea ce e comun în noi toți și se află la vedere (comunul banal), ci comunul nevăzut din noi. Citindu-te, celălalt trebuie să ajungă să exclame: «Exact așa simțeam și eu, dar până acum nu mi-am dat seama!»”

„Senzația pe care ți-o dau oamenii care țin jurnal. Spre deosebire de ceilalți, ei simt mai tare că mor și încearcă să fixeze timpul: timpul lor, pe care îl decupează, îl țin în brațe, îl mângâie și pe care îl depun, pe un pat de hârtie, ca și cum acolo el ar fi sustras propriei sale curgeri, pus într-un seif la o bancă a eternității.”

„Cât de neîmplinit existențial sunt! Am putut aduce fericiri de-o clipă, dar nu am putut participa niciodată la mulțumirea aceea împăcată cu ea și de lungă durată, ceea ce se numește îndeobște sentimentul trainic al unei iubiri așezate. O incapacitate de a mă instala în ceva continuu și egal cu sine m-a făcut pentru celălalt insesizabil, iar în ochii mei m-a transformat în handicapat afectiv. Am fost toată viața un nestatornic cu apetituri de absolut. De aici o nefericire continuă, senzația de existență instalată în provizorat.”

Gabriel LIICEANU

29 iulie 2023, sâmbătă. Este ultima zi de muncă la Jurnal TV, de mâine sunt pensionar. Am imprimat, cu A. D., cea din urmă emisiune și, când ieșeam din platoul de filmare, i-am descoperit, într-o televiziune, de obicei, goală în zilele de sâmbătă, pe câțiva dintre actorii care colaborează cu noi și pentru care am scris, în paisprezece ani, sute de scheciuri, monologuri, scene. Am presupus că i-a chemat A.D., pentru a fi alături de mine în această zi. Era și A. B., directorul televiziunii, care ne-a invitat în biroul lui, unde a destupat o șampanie. Pe chipurile actorilor am regăsit aceeași nedumerire, pe care mi-o arată de când au aflat că mă retrag din proiect, nu înțeleg cum e posibil să abandonezi o emisiune care merge bine, are audiență, are succes. Cum pot să plec și să nu le mai compun scheciuri și monologuri?! Degeaba le-am spus că trebuie să scriu o carte, sunt convingși că aș putea face foarte bine și una, și alta, cum s-a mai întâmplat în acești paisprezece ani, când, pe lângă emisiune, am scos și câteva volume.

Nu, nu mai pot.

*

Cu patru ani în urmă, când împlineam șaiszeci de ani, mi-am simțit pentru prima dată vârsta. Trupul și-a revendicat, brusc, o existență a lui, pe care până atunci nu o băgam în seamă, mintea nu a mai dat randament decât pentru două-trei ore pe zi în locul celor șase-șapte de cândva, memoria a început să mă fenteze la tot pasul, iar în plus la bolile ce mocnesc în mine de la diferite vârste, au apărut, peste noapte, câteva noi.

Prin urmare, mi-am zis ritos, am șaiszeci de ani, a venit momentul să înțeleg totul despre mine și despre viața mea, nu mai e timp pentru ezitări și amânări.

Și iată-mă scriind această carte, de la care aștept să mă învețe să fiu bărbatul de șaiszeci și patru de ani.

*

Abia ajuns la șaizeci de ani începi să ai *vârstă*, de fapt. Până a-i fi atins, trăiam în afara timpului, într-un fel de eternitate, care la 55 de ani îmi permitea ușor să mă simt ca la 35.

Vârsta este ceea ce te smulge din propria viață și te transformă în martorul ei.

*

Liiceanu, despre vârsta de 60 de ani: „După 60 de ani, mi-am pierdut „eternitatea psihologică”, pe care, la 50 de ani, încă o mai aveam. Am devenit, în sfârșit, muritor.”

*

Nu m-am putut niciodată confunda cu înălțimea pe care o am de un metru și nouăzeci de centimetri, m-am perceput mereu ca o persoană de statură mijlocie. Sunt uimit de fiecare dată să mă descopăr, în fotografii, alături de colegi de talie mijlocie, cu un cap peste ei. Poate din cauza aceasta mi-am format încă din copilărie un anume reflex de a mă „comprima”, când mă aflu în compania cuiva.

*

Știu cu precizie când a luat naștere acest reflex, s-a întâmplat în ziua în care mama m-a dus la școală în clasa întâi. Este una din primele amintiri ferme pe care le am despre mine și poate că mi-a intrat adânc în cap pentru că am fost nefericit. Totul a început cu un careu în curte, unde am fost remarcat numai de cât de asistență,

pentru că mă înălțam încă de atunci cu același un cap peste toți copiii din clasa întâi. După careu ne-am îndreptat cu mamele noastre spre ușa școlii, fiind flancați, de o parte și de cealaltă, de două șiruri de elevi din clasele mai mari. Câțiva dintre băieții răi din aceste șiruri, cei care vor deveni teroarea mea pentru viitorii zece ani, nu și-au putut stăpâni impulsul de a arăta cu degetul la mine și a behăi de râs. Mama era undeva sus vorbind emoționată cu alte mame și neavând habar de drama ce se derula la picioarele ei. Nu am îndrăznit să apelez la ajutorul ei, pentru că, ori de câte ori mă plângeam ori manifestam slăbiciune, o dezamăgeam și iritam, voia de pe atunci să mă știe puternic și neplângăcios.

Așa avea să se deruleze copilăria și adolescența mea, între șicanele și ponoasele provocate de băieții răi, pe de o parte, și o mamă autoritară, care nu suporta să mă știe slab ori fricos, pe de altă parte. Tata reprezenta, ca și băieții răi, o altă amenințare pentru mine.

*

1 septembrie. Mă trezesc la ora 8 și tresar. Apoi respir ușurat: nu am întârziat, nu trebuie să mă duc nici la școală, nici la facultate, sunt pensionar.

*

Într-un volum biografic despre un personaj celebru găsesc această caracteristică: „Avea reflex de timid: ataca de teamă să nu fie atacat”. Parcă ar fi despre mine.

*

„Ce vârstă aveți?” mă întreabă doctorul-cardiolog, în timp ce îmi notează datele în calculator. Alteori, când îi spuneam unui medic că am nouăsprezece ani, ori treizeci și patru, ori cincizeci și unu, știam că vorbesc despre mine, mă confundam firesc cu vârsta mea reală. Acum zic „șaizeci și patru” și aștept ca el să mă privească neîncredzător și să-mi ceară să-i confirm. După care să încep și eu a crede în numărul respectiv. El, imposibil, trece la următoarea întrebare: „Când ați simțit primele simptome?” În prima clipă nu realizez la ce simptome se referă, ale bolii de inimă ori ale vârstei de șaizeci și patru de ani. Mai târziu, când se uită la rezultatele ecografiei și îl întreb „Cum e?”, mă execută cu această frază: „Aveți inima unui bărbat de șaizeci și patru de ani”. Bine că nu a unuia de șaptezeci!

Despre mine nu se va spune „la șaizeci și patru arată ca la cincizeci” și nici că „are o inimă ca de recrut”.

*

Tânărul ori tânăra, care se lansează în viața socială, își propun să fie buni, corecți, sinceri și onești în relația cu ceilalți, în primul rând cu viitorii colegi. Au, totodată, mari temeri, nu știu la ce să se aștepte, sunt neîncredzători, se tem de greșeli, dezamăgiri, remușcări. Vor descoperi, uimiți, că temerile le sunt exagerate, întrucât colegii și oamenii, în general, sunt chiar așa cum își propuseseră ei înșiși să fie, adică buni, corecți, sinceri și onești. Vor simți o mare ușurare, fericiți că nu trebuie să se prefacă, să mintă, că pot fi ei înșiși. Aname în punctul acesta vor încasa primele lovituri și se vor confrunta cu primele trădări. Persoane în care și-au investit deplina încredere și față de care s-au dezgolit sufletește vor profita de sinceritatea lor pentru a-i lovi și trăda. Dacă încearcă să le plătească cu aceeași mo-

nedă, vor descoperi că trădătorii nu le-au lăsat nicio armă, întrucât sinceritatea și onestitatea lor au fost bine controlate și dozate. În acest punct, tânărul sau tânăra vor trebui să înțeleagă că oamenii nu *sunt* buni, sinceri, deschiși, onești ci *par* ca atare, și că mulți dintre ei au mai multă naturalețe în a *părea* buni, sinceri, corecți și onești decât pot *fi* oamenii cu adevărat buni, sinceri, corecți și onești.

Ce fac tânărul și tânăra ajunși în acest punct? Unii se închid în ei și li se pare că nu mai vor să aibă de a face cu oamenii, chiar dacă depășesc momentul acesta, vor rămâne pentru totdeauna niște persoane singuraticе, taciturne, asociale. Alții se grăbesc să învețe abilitatea de a *părea* în locul celeia de a *fi*, sfârșind prin a se transforma în niște inși falși, artificiali, prefăcuți. În sfârșit, a treia categorie va realiza că teatrul acesta social se bazează nu doar pe capacitatea de a te prefaca, ci pe o sumă de abilități, care îmbină a *părea*-ul cu a *fi*-ul într-un mod atât de fin, încât nu înțelegi unde sfârșește una și începe cealaltă. Cu cât cineva stăpânește mai convingător această artă, care penetrează, în doze diferite, raporturile cu absolut toată lumea, inclusiv cu cei mai buni prieteni, cu atât mai bine reușește în viață.

Există posibilitatea ca tânărul sau tânăra să întâlnească în viețile lor și persoane care izbutesc, printr-o minune, exact ceea ce își propuseseră ei la începuturi, adică să *fie* buni, sinceri, corecți, onești, fără să trebuiască să *pară*. Unii dintre oamenii aceștia ajung niște înțelepți, alții, care nu și-au putut clădi un caracter, sunt împinși la marginea societății. De fapt, șansa ca tânărul ori tânăra să întâlnească astfel de oameni în calea vieții lor este minusculă, întrucât ei sunt extrem de rari.

*

Știi că nu pentru toată lumea vârsta de șaiszeci de ani reprezintă un hotar tot atât de bine articulat ca pentru mine. Cunosoc bărbați și

femei care la optzeci de ani se simt mai tineri și mai sănătoși decât mine. O prietenă de-o seamă cu mine îmi spune că verile, când merge la mare, obișnuiește să înoate, diminețile, în apa liniștită, câte două ore. Eu, după zece minute de înot, sunt terminat.

Dacă până acum îi treceam în revistă pe aceia din generația mea care nu mai sunt în viață, acum mi-am făcut o ocupație din a-i ghici pe cei care îmi vor supraviețui.

*

Copilul care nu se simte iubit în familie caută iubire în afara familiei.

Îmi amintesc că, în copilărie, eram obsedat să plac la toată lumea, să nu dezamăgesc pe nimeni. Probabil, mi-am dorit, înainte de toate, să nu-i dezamăgesc și să-i fac mândri de mine pe părinți, în special pe mama, dar, fiindcă mi s-a părut că nu reușesc, am sfârșit prin a face tot ce pot ca să nu dezamăgesc pe nimeni, să fiu pe placul tuturor. Să plac educatoarelor și copiilor de la grădiniță, să plac, mai târziu, profesorilor și colegilor de clasă și de școală, rudelor și vecinilor, consătenilor și străinilor veniți în sat, oamenilor buni și oamenilor răi, câinilor, pisicilor, vacilor, oilor, caprelor, găștelor, albinelor și tuturor celorlalte vietăți din sat. Gândul că am dezamăgit pe cineva ori că nu plac cuiva mă făcea să uit de prețuirea celorlalți și să sufăr.

Nu-mi ascultam dorințele, eram atent la ce vor ceilalți, nu-mi puneam problema, de pildă, cu cine vreau să fiu eu prieten, ci să accept prietenia oricui. Când a venit epoca primelor îndrăgostiri, nu am avut curajul să-i propun să ieșim fetei care îmi plăcea de teama unui refuz, am abordat-o pe una despre care eram sigur că n-o să spună „nu”. Niciodată, mai târziu, nu am încercat să cuceresc o femeie care mă atrage, fiind convins că nu am sorți de izbândă, m-am mulțumit să le abordez doar pe acelea care îmi arătau inte-

res și simpatie vădite. Mi se părea suficient să fiu iubit de femeie, sentimentul ei ca și cum îl conținea și pe al meu.

Cu anii am învățat să-mi ascult și să-mi impun eul, dar nici astăzi nu cred că am scăpat cu totul de obsesia din copilărie. Teama de a nu fi obiectiv cu mine însumi și cu munca mea mă determină în continuare să am mai multă încredere în opinia altora decât în a mea. Fiind critic în raport cu alții, eu însumi suport prost critica, chiar și pe cea deplasată. Mi s-a întâmplat să-mi șterg postări de pe Facebook, dacă nu adunau numărul de like-uri pe care credeam că îl merită. Am putut să le par ipocrit unora, din cauza obiceiului de a fi, la început, excesiv de amabil și prietenos cu toată lumea, inclusiv cu cei pe care nu-i simpatizez, ca mai târziu să-mi manifest adevărata atitudine și să-i șochez. Am derutat, bănuiesc, multă lume cu discrepanța dintre insul cuminte, corect și chiar timid, cum le-am părut cândva, și jurnalistul plin de vehemență și sarcasm, cum m-am produs mai târziu.

*

Urc în troleibuz, îi arăt taxatoarei legitimația de pensionar și am un acut sentiment de déjà-vu; parcă mai ieri îi prezentam abonamentul de student. De ieri până astăzi au trecut patruzeci și cinci de ani.

*

Când scriam celelalte cărți, eram cu gândul la cititori, acum mă gândesc în primul rând la mine, la mântuirea mea. Poate că nici n-am să public acest volum. Sau, mă rog, am să-l scot cu eticheta „În exclusivitate pentru bărbații de șaizeci și patru de ani”.

*

Iată cea mai bună explicație a necesității de a *publica* un jurnal: „Avem nevoie de alții ca să ne dezvăluim nouă înșine” (Marguerite Yourcenar).

*

Pe parcursul zilei se întâmplă să fiu pus în situații delicate ori mi se adresează întrebări incomode și eu am întotdeauna replici inspirate, deștepte, spirituale seara, în pat, înainte de a adormi.

*

Când prostul vorbește, este ca și atunci când afonul cântă; unul nu nimereste nota, celălalt, sensul.

*

Cu toții ne încheiem viețile capitulând.

*

Un mai tânăr coleg îmi spune că tatăl său, cam de vârsta mea, refuză să mai ia niște pastile de inimă pentru că au, ca efect advers, slăbirea erecției. „Mai bine mor de inimă decât să trăiesc impotent”, zice.

*

Corpurile noastre emană o multitudine de mirosuri și nedreptatea este că, în timp ce persoanele de lângă noi le sesizează, pentru noi cele mai multe rămân imperceptibile. Nu toate însă. Când mi se întâmplă să transpir abundent din cauza căldurii ori a efortului fizic, în norul olfactiv ce mă învăluie sesizez la un moment dat un distinct miros de... ceapă. Ce afront pentru pretenția de a mă crede un intelectual subțire!

*

De ce ieșitului în lume îi prefer statul la televizor? Pentru că, în lume, nu pot folosi telecomanda.

*

Cuvintele, o haită de ogari alergând după iepurele-idee.

*

La vârsta de șaizeci de ani faci o criză de „bătrânețe acută”, care evoluează spre „bătrânețe cronică”.

*

În țara proștilor deștepții se simt complexați.

În copilărie, mama se întâmpla să fie mulțumită de mine, dar fie nu știa să-și manifeste mulțumirea, fie și-o cenzura cu grijă. De fapt, împărtășea principiul de educație moștenit de la părinți, care spunea că laudele strică copiii. Îmi amintesc cum în clasele primare, la sfârșitul fiecărui trimestru, îi aduceam tabelul plin de „5”, abia așteptam momentul acesta, să ajung acasă, să-l scot cu grijă din geantă, să i-l înmânez și să-i sorb reacția cu privirea. Niciodată nu primeam cât așteptam. „Ce băiet brava”, zicea mama cu o intonație neutră, parcurgând linia de „5” de sus în jos și invers. Nu m-a mângâiat niciodată, nu m-a îmbrățișat, nu m-a sărutat, nu mă atingea în general. Se mai uita o dată la mine ca la o curiozitate, apoi în tabel, îl închidea și îl puneu undeva la vedere zicând: „O să-l arăt să-l vadă și alții”. Adevărata manifestare de bucurie și mândrie o rezerva pentru alții.

La fel de nerăbdător eram să-i văd reacția după ce revenea de la ședințele cu părinții, unde, ca mamă de elev bun, era lăudată, iar uneori i se făcea onoarea să șadă în prezidiul forului. Nu era deloc dispusă să-mi dezvăluie ceva, nici măcar faptul că șezuse în prezidiu (am aflat-o mulți ani mai târziu), trebuia să scot vorbele cu cleștele din ea și nu reușeam decât atât: „Despre tine s-a vorbit de bine”. Când intra pe ușă după aceste ședințe, își schimba expresia feței ca să nu pară mulțumită. O zi mai târziu, striga cu furie la mine după vreo boroboață, ștergând cu buretele tot ce mai rămăsese din „Despre tine s-o vorbit de bine”.

Simțeam după aceste scene cum bucuria pentru că sunt bun se stinge în mine și, fiindcă îmi doream să o păstrez cât mai mult, de prin clasa a patra am încetat să-i mai arăt notele și s-o descos apropo de ședințele cu părinții, iar ea nici nu a observat că nu mă mai interesez. Din acel moment bucuriile mele au devenit doar ale mele. Mă întreb dacă nu de acolo mi se trage până astăzi obișnuința

de a-mi reprima reacțiile firești de satisfacție și entuziasm după reușite ori succese.

Eram un fel de curiozitate pentru părinții mei, se bucurau, bineînțeles, că sunt un copil mai deosebit, eram un dar precum cel la care nu te aștepți, dar cu care nici nu prea știi ce se poate face.

Din clasa a cincea am început, în vacanța de vară, să muncesc în colhoz și, când la începutul fiecărei luni, îi înmânam mamei leafa pentru luna precedentă, o făceam mult mai fericită decât atunci când îi aduceam tabelul plin de „5”.

Nici așa însă nu încetam să fiu pentru ea un băiat ciudat. Eram mai timid și mai fricos decât ceilalți băieți din mahala, mă temeam să merg cu ei la furat din colhoz, nu mă atrăgeau, ca pe ei, muncile bărbătești de lângă casă, chiar dacă le îndeplineam oricum, învățam mai bine decât ei la școală, îmi plăcea, spre deosebire de ei, să citesc, să ascult muzică, să inventez jocuri, la tăiatul porcului mă ascundeam în fundul grădinii și-mi astupam urechile, iar când a murit câinele nostru Muhtar, otrăvit de un vecin, am plâns împreună cu soră-mea vreo jumătate de zi, în pirostrii, lângă cadavrul lui.

Când le vorbea altor femei despre mine, mama spunea că are un băiat „de cameră”.

*

Spuneam că maică-mea, pe lângă că nu ne lăuda, nici nu ne mângâia, atunci când era mulțumită de noi. Atingerile fizice în general erau eludate în casa noastră, părinții nu și le permiteau între ei, dar nici față de noi. Nu erau de imaginat, evident, nici în relațiile noastre cu ceilalți copii, nu ți-ar fi trecut niciodată prin cap să-ți mângâi ori îmbrățișezi un prieten, dacă era abătut ori plângea.

Tot ce ținea de contactul fizic era asociat cu erotismul, adică un domeniu tabu, unul al rușinii. Mi-am putut permite atingeri și mângâieri doar atunci când am început să am relații cu fetele. În

consecință, s-a întâmplat că de-a lungul întregii vieți nu am fost în stare să mă ating de cineva în semn de susținere morală, întrucât contactul fizic avea pentru mine conotație erotică.

*

Faptul că scriind la acest jurnal pot să fiu sincer, să fiu eu însumi mă revigorează și relaxează, după ce aflarea în lume și spectacolul la care trebuie să particip volens-nolens acolo mă ține într-o încordare continuă. De la prima frază ori privire care îți sunt adresate ești ca și băgat în priză, obligat să cântărești mereu câtă sinceritate e în spusele celuilalt ca să știi la rândul tău cât de mult să minți. Dacă, vrând să sfidezi acest formalism, pui mai multă sinceritate decât se așteaptă, oamenii cred că vrei să pari mai șmecher decât ei. În societate trebuie să cultivi ambiguitatea, nivelarea, bagatelizarea, limbajul care se poartă acolo nu face diferență între valorile adevărate și cele false, acolo nu lauzi sincer și nu critici sincer, toți acei la care te referi trebuie să pară la fel de buni ori la fel de proști. Și unii se simt ca peștele în apă în această baltă a reducerii tuturor la mediocritate. Vedem la teatru câtă plăcere le produce actorilor să-și joace rolurile; pe scena vieții e la fel, oamenii nu pot ascunde cât sunt de mulțumiți că pot minți cu abilitate.

Iată de ce spun că scrisul la acest jurnal și faptul că pot să fiu eu însumi este ca o odihnă multășteptată.

*

Facebookul în acest sens le-a întins o mână de ajutor nesperată chiar și mincinoșilor mai puțin talentați. Aici distanța dintre minciună și adevăr poate fi uriașă. Spre deosebire de o scrisoare, să zicem, pe care i-o adresezi cuiva personal, o postare pe Facebook